

tiden och dden

Kungliga gravppningar

E. Janson

February 24-25, 2006

Historia r baserad p skriftliga kllor. Deras otillfrlitlighet r legion, sledes r oberoende kompletteringar och i frekommande fall verifieringar fascinerande i de fall de r mjliga att gra. Svenska kungar, speciellt de djupt i historien frsjunkna, utgr i mngt och mycket nrmast mytologiska sagofigurer. I de fall de kan relateras till befintliga kvarlevor, och denna korrespondans r i allmnhet lngt ifrn oproblematiskt, speciellt nr det gller i tiden avlgset verkande historiska personligheter, freligger en lockande mjlighet till s att sga stereoskopisk belysning. Nr det gller den stora massan av befolkningen s lmnar de i allmnhet varken skriftliga eller fysiska kllor. Kungar och andra stormn utgr hrvidlag uppenbara undantag.

Boken tar upp ett antal begravda personligheter. Birger Jarl, frmodat begravd i Varnhems klosterkyrka, r ett exempel, Magnus Laduls¹ och Karl Knutsson i Riddarholmskyrkan ett annat. Heliga Birgitta var visserlig aldrig kunglig, ven om hon var hgttad; men tack vare sin heliga status, den i srklass mest knnda personen i svensk medeltidshistoria, och den vars kvarlevor rnt det strts intresset. Vidare tas Gustav Vasa upp, liksom Erik XIV och Karl XII, alla freml fr upprepade underskningar. Man kan knappast tala om gravfrid nr det gller det intresse deras kvarlevor utvat p eftervrlden. De var frst med brjan av frra seklet vetenskapliga metoder kunde systematisk utnyttjas, och under detta sekels brjan finns det nu tillgng till DNA metoder som i princip skulle kunan revolutionera den rent person-arkeologiska underskninegn av balsamerade kungliga lik. Men den lsare som bespetsar sig p tekniska redogrelser av sentida underskningar blir besviken. Boken r en typisk kaffebordsprodukt avsedd att sknka frstrelse t den drtill hugade lsaren. Vad som avhandlas r inte s mycket underskningar av mumifierade lik utan redogrelser fr den vrdsnad och omstndlighet som var frknippad med behandlingen av det kungliga liket och dess gravsttning. Ur detta vill frfattaren dra ngra filosofiska slutsatser. Dden fascinerar, och kungen blir drmed en symbol fr dden. Dden drabbar individen utan tskillning, men inte sjlva kungligheten som sdan, vilken tilltes reinkarneras oupphrigen.

Det gr inte att frneka att de dokumentra skildringarna av gravppningar, i senare tid frknippade med kyrkliga restaurantioner, ger sin ovedersgliga fascination, liksom av de sttliga begravningar som r fulldigt dokumenterade, speciellt exemplifierat av den av Karl X. I princip r allting som hnt och kan beskrivas fascinerande, precis p samma stt som gamla freml som verlevt intill vr egen tid. Visst r det intressant att veta att de benknotor som antages ha tillhrt Birger Jarl och Karl Knutsson avsljar storvxta och kraftiga karlar, eller att upplysas om Karl XII lngd och axelbredd. Och visst frundras man ver att den kryddblandning som anvnts vid Karl Knutssons balsamering, frmr att vid ppningen av

¹ Jag minns bilden av honom i en gammal skolupplaga av Grimberg. Det ppekades d att detta var den ldsta knnda portrttet av ngon i svensk historia.

kistan närmare femhundra år efter dess ursprungliga tillslutning, sprida en doft frimbar under ett par månader bland kyrkvalven, ty att dofter från det frångåna skall direkt tala till oss över sådana utsträckta epoker, är inte något vi är vana vid. Men författarens frumstiga spekulationer som om att hade Birgitta verkat i en modernare tid skulle hon kanske varit en Shakespeares jämlike, drar däremot ner intrycket av författarens seriösa sinne.

February 26, 2006 **Ulf Persson:** *Prof.em, Chalmers U.of Tech., Göteborg Sweden* ulfp@chalmers.se